

ne pečajo s stranskimi posli, ki bi mogli kvarno vplivati na izpolnjevanje njihovih stanovskih dolžnosti.

Krajne šolske nadzornike, ki bi ne izpolnjevali te svoje dolžnosti, dasi jih je ponovno opomnil okrajni šolski svet, odstavi deželni šolski svet po predlogu ali po zaslišanju krajnega šolskega sveta.

Krajni šolski nadzornik ima pravico prisostvovati pri učiteljskih konferencah s posvetovalnim glasom.

Za mesta z lastnim statutom velja določba, da pošlje deželni odbor dva člana v mestni šolski svet.

Proti takim določbam so se seveda uprli vsi napredni poslanci, glasovala sta pa zanje učitelja Ravnikar in Jaklič v kljub temu, da je Slomškova Zveza na Brezjah stavila drugačne zahteve. A kaj je jima korist šole, kaj ugled učiteljstva!

## Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca septembra K 184.441.27.

**Naznanilo.** Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

**Uradne ure:** Vsak četrtek od 1/2. — 1/3. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer.

## Iz naše organizacije.

### Štatersko.

**Učiteljsko društvo za svetolenarski okraj** zboruje v torek, dne 2. novembra t. l., ob 11. uri dopoldne v slovenski šoli.

Vzpored:

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. Poročilo o „Zavezi“ v Mariboru, tov. Železnik.

4. Poročilo o „Lehrerbundu“ v Gradcu, tov. Klemenčič.

5. Nekaj o rabi najnovejših tiskovin.
6. Slučajnosti.

Pred zborovanjem ima „Društvo za otroško varstvo in mladinsko skrb“ svoj obč. zbor v sodn. prostorih.

Na prav obilno udeležbo vabi

Kopič,  
t. č. predsednik.

**Ormoško okrajno učit. društvo** zboruje v četrtek, 4. novembra, v ormoški slov. šoli. Začetek ob pol 11. uri.

Vzpored:

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. Predavanja: a) „O varstvu otrok“, predava dež. sodni svetnik g. dr. Presker; b) „O normalnem indeksu“, poroča tovariš Porekar.

4. Predlogi.

K točni in obilni udeležbi vabi

o d b o r.

Opombi: 1. Pri zadnjem zborovanju se je sklenilo, da prispevajo vsaka učiteljska oseba našega okraja najmanj 50 vin. za Vandov spomenik. Kdor se te dolžnosti še ni odvezal, naj

to stori gotovo o priliki tega zborovanja. 2. Za oglašanje k „Šolski Matici“ je prišel zadnji rok.

**Šmarško-rogaško učit. društvo** zboruje dne 7. nov. ob 1. pop. v Šmarju s sledečim dnevnim vzporedom:

1. Zapisnik in dopisi.
2. Poročilo o „Zavezini“ skupščini — poroč. tov. Rošker.
3. Poročilo zastopnika v okrajnem šolskem svetu.
4. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi

o d b o r.

## Srednješolski vestnik.

**\*\* Idrijska realna podružnica.** Na učno ministrstvo je podelilo učna mesta profesorjem na podružnični realki v Idriji: Andreju Plečniku, Matiju Pircu, dr. Dragotinu Lončarju, Juliju Nardinu, Boltazarju Baeblerju ter pravima učiteljema dr. Menceju in Kajetanu Stranetzkemu.

**\*\* Odobrene učne knjige.** Ministrstvo je odobrilo učno knjigo: Mazi J.: Geometrijski nazorni nauk za prvi razred srednjih šol. Cena mehko vezani knjigi je 70 vin., trdo vezani 1 krono.

**\*\* Umrl je v Gorici** knjižničar v licealni knjižnici, don Oler. Pokojnik je bil profesor veronauka na goriški gimnaziji, ker se pa ni hotel baviti s politikom, ga je škof Sedej za kazen porinil v knjižnico. Don Oler se je večkrat bridko pritoževal zaradi neosnovanega škofovega preganjanja. Sedaj ima pred škofom mir.

**\*\* Ljubljanska realna v začetku šolskega leta 1909/10.** Učenci so takole razdeljeni po razredih: I. a 34, I. b 34, I. c 34, II. a 43, II. b 53 (in 1 privatist), III. a 37, III. b 26, III. c 26, IV. a 28, IV. b 51, V. a 28, V. b 46, VI. a 24, VI. b 29, VII. 31 (med njimi 15 Slovencev in 1 Čeh). Skupaj 314 učencev po slovenskih in 210 po nemških oddelkih. Torej tri petine vseh dijakov na zavodu tvorijo Slovenci!

**\*\* Marijanske kongregacije** so organizovali med srednješolskim dijaštvom v Novem mestu in Kočevju. V soboto je bil škof Jeglič v Kočevju, da je petnajstim marijanskim gimnazijcem dal svoj pastirski blagoslov. Od kdaj smejo tvoriti srednješolski društva?

**\*\* Iz srednješolske službe.** Namesto na dopustu se nahajajočega prof. Friderika Hirscha in namesto prvi državni gimnaziji v Gradcu dodeljena prof. dr. Vojteha Thahammerja prideta na državno gimnazijo v Kočevje učiteljska kandidata Peter Jonke in Vincenc Eckerth. — Suplent na goriški gimnaziji Oliver Stua je imenovan za glavnega učitelja na učiteljsko v Gradišču.

## Književnost in umetnost.

**Dijaški almanah** za leto 1909/10. V Ljubljani 1909. Izdala „Eksekutiva slov. narodno-radikalnega dijaštva. Uredil Jože Pučnik. Lepa pripravna knjižica bo gotovo izborna služila svojemu koristnemu namenu. Toplo priporočamo!

**Poglavje o govedoreh na Kranjskem** je naslov XI. zvezka „Kmetijske knjižnice“, ki jo izdaja c. kr. kmetijska družba kranjska, in ki je ravnokar izšel. Novoizšli zvezek, ki ga je spisal družbeni ravnatelj Gustav Pirc, je zbirka spisov, ki so bili objavljeni v „Kmetovalcu“ glede vprašanja, s katero tujo pasmo je požlahtnejati našo domačo goved. Knjižica, ki vsebuje tudi praktične mi-

gljaje za izboljšanje naše govede, se dobiva pri kmetijskih družbi po 25 h s poštnino vred (denar je naprej poslati, in sicer najceneje v poštinih znamkah). Ta cena pa velja le za družbene ude, za druge in v knjigotrštvu stane 30 h brez poštnine.

## Politiški pregled.

**\* Poslanska zbornica.** Na volitvi predsednika je bilo oddanih 409 glasov, med temi 143 praznih. Izvoljen je zopet dr. Pattai z 266 glasovi. Pattai je obljubil voditi posle z nepristranostjo. Za podpredsednika so izvoljeni posl. Pernerstorfer, Pogačnik, Starzynski, Steinwender in Zazvorka.

**\* Predlog za slovensko obrtno šolo v Trstu** je stavil v seji državnega zbora dne 22. t. m. vnovič poslanec dr. Rybač.

**\* Komunistične Zveze južnih Slovanov in zveze Slovenskega kluba.** Načelnštvo obeh jugoslovanskih klubov je izdalo komunistično Nesporezumljenja, ki so nastala preteklo poletje v Narodni Zvezi, so se popolnoma pojasnila in poravnala. Oba jugoslovanska kluba bodeta tudi nadalje složno delovala v Narodni zvezi za skupni blagor in napredek Jugoslovancev v državi.

**\* Slovanska enota** je oddala v zbornici pri volitvi zborničnega predsednika prazne glasovnice. Vsakemu klubu je dano na svobodo, da vlaga nujne predloge o aktualnih stvareh. Prvi nujni predlog stavi posl. dr. Kramar. Zahteval bo, naj se sestavi poseben odsek, ki bo imel nalogo tekom 1 meseca dodelati zakonski načrt o varstvu narodnostnih manjšin. Nobena vladna predloga se ne izroči brez prvega čitanja odseka z edino izjemo zakonskega načrta o socialnem zavarovanju. — O nadaljnjem taktičnem postopanju Slovenske enote imamo še ta poročila: Glede taktike se je posrečilo najti način, za katerega so se zedinile vse stranke. Izdala se je parola, da se naj Slovenska enota na noben način ne pusti provocirati, temveč naj mirno zasleduje svoj smoter: padec Bienerthove vlade.

**\* Španija.** Ministrski predsednik Maura je podal demisijo s celim kabineto. Španija ima novo ministrstvo, predsednik je Moret. Liberalni in republikanski listi so sprejeli Moretovo kabinet prijazno. — „Petit Parisien“ javlja iz Barcelone, da je hotel ponoči od petka na soboto preteklega tedna nekdo umoriti državnega pravdnika, ki je stavil predlog za Ferrerjevo smrt. Na nočnem izprehodu je streljal nanj neki mladenič, ki ga pa še niso mogli eruirati. Pravdnik je ob treh v jutro umrl.

**\* Proračun za l. 1910.** je predložil finančni minister Bilinski poslanski zbornici. Proračun izkazuje primanjkljaja 42 milijonov kron.

**\* Ustavni statut za Bosno in Hercegovino.** Na obletnico aneksije, dne 5. oktobra t. l., se je bajje imela proglasiti ustava za Bosno in Hercegovino. Dotični proglas je bil gotov ter so ga tiskali v tisočih iztisih. Vzlic temu pa ustava še do danes ni proglašena. Razloga temu je iskati v odporu ogrske vlade. Ta je dala svoje privoljenje za izdelano ustavo, toda je protestirala proti nje proglašenju. Kot vzrok navaja ogrska vlada dejstvo, da je demisionirala in da potemtakem ne more izvesti nobenega čina, ki bi ga mogla pokriti s svojo odgovornostjo.

**\* Srbski državni proračun za l. 1910.** izkazuje 111 milijonov dinarov izdatkov in ravno toliko dohodkov, od tega sodi 109 milijonov na redne in 2 milijona na izredne izdatke.

## Obrambni vestnik.

**\* Natolecevanje!** Po ljubljanskih javnih mestnih šolah je semintje še precej učiteljev, ki so se navzeli strupenega ozračja, prepovednega z vduhom svobodne šole. — Vendar je zelo koristno, če se tudi v tej frakciji včasih pokliče v spomin § 1. državnega zak. o lj. š., da ne bodo vedno in pri vsaki priliki zvrčali krivde neuspehov pri vzgoji na roditelje in gospodarje. — Znan je sicer vsakemu šolniku omenjeni § 1., toda s tem se še ne more reči, da se učitelj ravna po njem, ako naravno sicer ne počne zoper versko-nravno vzgojo. Šola potrebuje pozitivnega dela, mladino je treba uvesti v versko-nravno življenje, dajati ji lep zgled; storiti mora vsako sam kar od otrok zahteva: „Nihče pa ne more dati, česar sam nima!“ — Tako piše med drugim „Slovenski Učitelj“. — Brez dokazov, brez resnice bije „Slovenski Učitelj“ po ljubljanskem učiteljstvu. No, vemo, od kod to prihaja! Da se ravno ljubljanskemu učiteljstvu ne more tega očitati, kar se mu očita, to priča dejstvo, da se je c. kr. okrajni šolski nadzornik Maier pohvalno izrazil pri voditeljski konferenci o ljubljanskem učiteljstvu, da se mu glede § 1. in versko-nravne vzgoje ničesar ne more očitati! Kar se tiče „pozitivnega dela“, je morebiti dopisun mnenja, da naj učitelj odzame katehetu še onih par ur verouka, da bo tako „pozitivno delal“, katehet se pa od lenobe debelil. Gospodje! Ali niso vse naše knjige pisane v versko-nravnem duhu? Ali niso vsi učni načrti sestavljeni v versko-nravnem duhu? Ali niso vse učne slike sestavljene v versko-nravnem duhu? Ali nam ni odmerjena vsaka stopnja, vsak korak, ki ga moremo z ozirom na učno postopanje celo zapisati po nadzornikovih predpisih. Ironija! In vi pravite, da učiteljstvo ne deluje „pozitivno“ v versko-nravnem duhu. Kar se pa tiče uspehov, naj navedemo tu besede moža, ki že nad 40 let služi pri učiteljstvu, je zvest svojemu verskemu čuvstvanju in pravi: „Jaz ne bi bil zmožen danes poučevati v višjih razredih, ko se vam toliko predpisuje in se vas vedno bolj oklepa. Toliko pisarij! Zato pa tudi niti tistih uspehov, kakor smo jih imeli nekdanj — ko je bilo vse bolj prosto!“ Oksimeron bi pa zvali „figuro“, ki jo je napravil pisec s tem, da ob takih razmerah govori o — svobodni šoli. — Gospodje! Grozili ste nam nekoč z bojkotom našega glasila! Niste imeli povoda in bodla vas je v oči le resnica in zahteva pravice. Nismo se spustili na tako nizkoten nivo kakor „Slovenec“ tedaj ko je omenjeno glasilo prinašalo najgusnejše laži o nas. Ostajali smo zmeri in pripisovali vso krivdo „Slovenčevim“ urednikom, toda sedaj vidimo, da je prišel „Slov. Učitelj“ še na kočljivejši in grši način osumljati napredno učiteljstvo. No, v Ljubljani ne bo ničesar opravi!; zna si izvojevati le to, da lista, ki s podlilim natolecevanjem, brez dokazov blati učiteljstvo — ne bo naše učiteljstvo priporočalo in podpiralo. — Le rajši pošteno!

**\* Inkvizicija!** S Primorskega: No, se pač vidi, da sodijo in pišejo naši gospodje po kranjskem kopitu. Pomilovanja so vredni kranjski tovariši in tovarišice, zakaj njih gospodarji so tako naduti in domišljavi, da celo našo duhovščino ščenuje proti učiteljstvu. Ha, kar ob službo ali pa ob glavo bi nas radi spravili. Zadnji „Slov. Učitelj“ se zaganja v neko našo učiteljico. Kranjsko učiteljstvo ne glej nas Primorcev, da se ne pohujša! Boš rajše potem gledalo ko nas pridejo tvoji gospodje peč na grmadi. — Naj le pazi „Slov. Učitelj“, da mu ne podkurimo in pazni ga ne preženemo s Primorske!

Že vse kvarte je bil prevrgel, a višje ni mogel priti.

Zopet jih je vzel v roke ter začel šteti iznova. Zaman!

Partija je bila moja. To mi je navdahnilo poguma.

„Hihiiii, hoooy,“ sem se zasmeljal in ga začel oponašati.

Skočil je na noge in mi treščil kvarte v obraz, zavpiši:

„Se že še srečava, a takrat te izplačam.“

Nato je izginil. Z njim je izginilo tudi pokopališče, in sove ni bilo več slišati, a oni suhi hri sta nehali tleskati druga ob drugo, tudi hreščalo ni nič več po okolici.

Tisti hip sem začutil, da me nekdo drži za roko.

Neznana teža se je odvalila od mene kakor kaka megla; in v glavi mi je postajalo bolj jasno.

Izpregledal sem ter opazil, da se šele sedaj popolnoma zavedam in da ležim doma v postelji.

Za roko me je še vedno držal nekdo...

Bil je zdravnik, ravno se je obrnil proti moji materi, ki je ihtela sedela tik moje postelje, ter ji pošepetal: „Typhus abdominalis...“

## Ob odkritju Volaričevega spomenika.

Spisal Janko Leban.

(Dalje.)

Leta 1892.

I.

Devin 28. 5. 92.

(Kratka vsebina: 1. Nova služba v Devinu. 2. Slaba kupčija s skladišči.)

Dragi Janko!

Tvoji dve dopisnici sem dobil — nameval sem Ti itak pisati in zdaj, ko sem se nekaj umiril ter vredil, hočem Ti opisati nekoliko svoje razmere.

Zdaj sem v Devinu: lep, romantičen, zdrav, živahen kraj. Od Brd se zelo razlikuje v vsakem oziru. Zadovoljen sem tu in nađejam se, da bom vedno bolj. Italijansčina prevladuje v Devinu Slovenščino, v javnem in zasebnem življenji sliši se le „dolce lingua del si“ in celo v šoli govore otroci le italijansko med seboj. Nekaj jih niti ne ume družega. Le še šola in pridiga je naša, a prašanje je, bo li to zamoglo ubraniti iznarodenje Devina? Dvomim, ali pa zelo počasi in težavno. Ne, da bi tu bili nasprotniki naše narodnosti — tu še ni prodrl narodni boj, zavedajo se ne, ampak

take so razmere in — potrebe, tako je bilo in (menda) tudi bo. Gospode je tu dosti, posebno zaradi grajskih. Pri kneginji sem že bil — pristna aristokratinja! Tudi pianino sem jim vglasbil, za kar mi je poslala — 3 fl. Ker že govorim o denarji, naj Ti opišem svoje dohodke: 600 kot učitelj + 60 Francika za žen. roč. dela + 140 orglanje = 800. Vrh tega dobim z novim letom tajništvo (120 fl) in kmalu pričnem poučevati tudi privatno, kar ponese zopet nekaj. Tako bom imel toraj kakih 1000 fl. na leto, mislim, da se bo že dalo izhajati. Opomnim pa, da je tu vse bolj „nobel“, zato pa tudi več izdatkov. Iz Trsta prihaja vsak praznik parobrod z izletniki, zato je ta čas zelo živo v Devinu. Rib se tu pač ne manjka, hodim včasih sam ribarit, kar je jako prijetna zabava.

S kapelanom sva se sprijateljila in se dobro razumeva: fant mi dopada. Tudi dekan je izvrsten mož, ima me rad in me sploh podpira v vsem. Sam dober pevec, ljubi glasbo in njene gojitelje. Pevce sem že začel poučavati, doslej jih je 12, mislim da jih bo še več. Š šola je križ: zanemarjeno, a tudi vse zmešano. Otrok je čez 130 — glavar mi je rekel, da napravijo precej dvorazrednico (kakor je pred mano pravzaprav že bila). Dela mi ne

primanjkuje, čas beži, a jaz se „troštam“ počitnice (15./7.)

Po letu je tu mnogo gospode zaradi morskikh kopelji in tržiških toplic. Z eno besedo: ne kesam se, da sem prišel sem. Vodopivčeva roka nima tu take moči, a Klodičeva je bližje.

S tem sem Ti napravil malo sliko tu-kajšnjih in svojih razmer. Drugič pa še kaj! Fajgel je res srečen (sicer poredkoma), da je dobil ono podporo — saj jo zasluži. Ali veš koliko? — Praviš: „je treba znati“, da, to menim, da je še čas. Kajti one nagrade so res namenjene „mladim“ umetnikom, treba pa je tudi pokazati svoja dela. Jaz — kakor veš — imam vse svoje (izdane) skladbe natisnjene v tako borni obliki, da me je skoraj sram pošiljati je v višje kroge. Morda bo sčasoma bolje. Kaj mi pa Ti svetuješ?

Z mojo kupčijo ne gre predobro. Dobiček imam še ves — pri naročnikih. Prejeti imam še kakih 80 fl. a tudi zvezkov bo še kakih 100. O, uboga Slovenija!

Kako pa Tebi? Si zadovoljen, srečen, zdrav? Ti flegma se rediš, da — blagor Tebi, da si „omožen samec“ — a dragi, kadar pridejo v hišo „kvinkvenije“ z vedno lačnimi usti, takrat ima človek vse druge skrbi. Ne